

NAUKI O RODZINIE W PERSPEKTYWIE AMERYKAŃSKIEGO SZKOLNICTWA WYŻSZEGO. SZKIC OPISU

„Rodzina jest kolebką życia i miłości, gdzie człowiek rodzi się i wzrasta, jest podstawową komórką społeczeństwa” – czytamy w *Christifideles laici* (nr 40). Nauki o rodzinie dostarczają wiedzę na temat małżeństwa i rodziny od strony pedagogicznej, psychologicznej, socjologicznej oraz z zakresu nauk teologiczno-filozoficznych. Studia nad rodziną skupiają się na działaniach na rzecz poprawy jakości życia osób, rodziny oraz wspólnoty¹. Nie ulega wątpliwości, że bez względu na kontekst społeczny oraz aspekty kulturowe rodzina stanowi podstawę i punkt wyjścia dla wszystkich członków społeczeństwa.

Na gruncie polskim znana jest publikacja *Nauki o Rodzinie. Tradycje i perspektywa edukacyjna*². Książka ta, będąca opracowaniem materiałów pokonferencyjnych Pierwszej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w Katedrze Nauk o Rodzinie w Ateneum – Szkole Wyższej w Gdańsku, przyczyniła się do poszukiwania źródeł młodego, jak na polskie szkolnictwo wyższe, kierunku studiów. Fakt istnienia powyższej, syntetycznej publikacji na temat nauk o rodzinie w Polsce pobudził do próby opisanie fenomenu nauk o rodzinie na gruncie amerykańskim.

Niniejsza prezentacja uwzględnia w aspekcie całościowym korzenie historyczne nauk o rodzinie na przestrzeni XX w. oraz przedstawia strukturę szkolnictwa wyższego USA w ogólnej perspektywie. Natomiast ze względu na ogrom materiału miejsce nauk o rodzinie pojawiło się w ujęciu jedynie kilka znaczących uczelni wyższych z uwzględnieniem najważniejszych wydziałów i wykładanych na nich przedmiotach.

Materiały, na bazie których powstał poniższy tekst, są ogólnodostępne w Internecie. Bazowano na dokumentach dostępnych na portalu Ministerstwa Edukacji Stanów Zjednoczonych, na informatorach poszczególnych uczelni wyższych, na wyszukiwarkach stanowiących źródło informacji dla aplikantów oraz na forach będących miejscem wymiany opinii i doświadczeń studentów. Strony internetowe w większości przypadków są anglojęzyczne. Dlatego też w poniższym tekście nazwy wydziałów oraz wykładanych przedmiotów przedstawione są w języku angielskim, ze względu na pojawiające się w tłumaczeniach trudności.

¹ www.degreeirectory.org/articles/What_is_Family_Studies.html (15.05.2011).

² *Nauki o Rodzinie. Tradycje i perspektywy edukacyjne*, red. G. Koszałka, M. Stopikowska, Gdańsk 2007.

Odpowiednikiem polskojęzycznych nauk o rodzinie w strukturze amerykańskiej są Family Studies. Nazwy wydziałów, na których studiuje się nauki o rodzinie, w terminologii amerykańskiej nierzadko brzmią „Human Development and Family Studies” (Rozwój człowieka i studia nad rodziną). W zakres przedmiotów wykładanych na naukach o rodzinie, w szkolnictwie polskim i amerykańskim, wchodzi: socjologia, psychologia, filozofia, ekonomia, nauki polityczne, medycyna, psychiatria i wiele innych, interdyscyplinarnych kierunków naukowych.

1. GENEZA NAUK O RODZINIE

A. Tło historyczne

Do początku XX w. wszelkie badania dotyczące życia rodzinnego oscylowały w Stanach Zjednoczonych w kręgu tematów związanych z religią, folklorem, filozofią czy sztuką, a wyciągane z nich wnioski dotyczyły jedynie emocji, przesądów, spekulacji czy też objawień. Patrzono na rodzinę przez pryzmat socjologii, psychologii, antropologii, filozofii, nauk politycznych czy też religii.

Nauki o rodzinie, jak większość kierunków społeczno-behawioralnych, kształtowały się powoli i stopniowo, co uniemożliwia jednoznacznie wyodrębnienia ich korzeni. Swego rodzaju przełomem dla tejże dyscypliny³ był moment, kiedy zaczęto prowadzić regularne badania nad rodziną. Do kluczowych studiów badawczych wówczas zaliczyć można: prace badawcze prowadzone przez Roberta Angell, dotyczące wpływu kryzysu gospodarczego na rodzinę⁴, oraz Ernesta Burgess i Leonarda Cottrell, którzy w pracy „Przewidywanie, sukces lub niepowodzenia w małżeństwie”⁵ dowodzili, iż harmonia w małżeństwie wymaga korekty pewnych postaw i zachowań ze strony zarówno męża, jak i żony. Opracowany przez nich schemat zawiera wiele zmiennych mających wpływ na stabilność małżeństwa, który pomija elementy niemierzalne, takie jak uczucia.

³ W literaturze angielskiej stosowany jest termin *dyscyplina* – co wyjaśnione zostanie w dalszej części tekstu. W literaturze polskiej termin ten nie jest stosowany. W polskim szkolnictwie wyższym nauki o rodzinie nie są zaliczane do dyscyplin naukowych, zob. www.krasp.org.pl/pl/opinie/20100315 (15.05.2011). W polskim szkolnictwie wyższym nauki o rodzinie są kierunkiem studiów. Standardy kształcenia dla kierunku nauki o rodzinie określone zostały przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zob. www.bip.nauka.gov.pl/bipmein/redirect.jsp?place=galleryStats&id=9812 (15.05.2011). Na gruncie polskim nauki o rodzinie jako jednostka uczelniana mogą funkcjonować jako: Zakład Nauk o Rodzinie – np. Wydział Teologiczny UŚ, instytut Zakład Nauk o Rodzinie – np. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, wydział Zakład Nauk o Rodzinie – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

⁴ R.C. Angell, *The family encounters the depression*, w: B. Adams *What is Family Science?* Przemówienie na spotkaniu Krajowej Rady ds. Rodziny, Dallas X 1985, www.familyscienceassociation.org/archived%20journal%20articles/Volume1/FSR--Volume%201%20Number%202/Vol%201%20No%202%20Article%201.PDF (22.05.2011).

⁵ E.W. Burgess, L.S. Cottrell Jr., *Predicting Success or Failure in Marriage*, www.familyscience-association.org... (22.05.2011).

Regularność badań nad małżeństwem i rodziną oraz wnioski uzasadniające ich wielowymiarowe aspekty doprowadziły do zwiększenia naukowego zainteresowania w tym zakresie. Socjolog Ernest R. Groves uznawany jest za pioniera studiów nad rodziną w aspekcie całościowym. Był on pierwszym, który w 1922 r. uruchomił na Wydziale Socjologii Uniwersytetu w Bostonie kurs o nazwie „Rodzina i jej funkcja społeczna”. W roku 1932 wydał podręcznik akademicki zatytułowany „Społeczne problemy rodziny”. W latach 1937–1942 Groves prowadził zajęcia z tematyki małżeństwa i rodziny na Uniwersytecie Duke’a w Karolinie Północnej, gdzie z jego inicjatywy, w 1939 r., powstał pierwszy, trzyletni program szkoleniowy. W tworzeniu programu szkoleń dla specjalistów w dziedzinie małżeństwa i rodziny trzeba – twierdził Groves – uwzględnić uczestnictwo kilku dyscyplin naukowych. W wyniku tych prac dyscyplina naukowa nauki o rodzinie czerpać będzie dane z wielu zasobów. Specjaliści w tej dziedzinie nie będą socjologami, ekonomistami czy pracownikami socjalnymi, ale naukowcami zobowiązanymi do gromadzenia i udzielania informacji dotyczących małżeństwa i rodziny. Rozwój programów kształcenia absolwentów wyższych uczelni powinien pójść w parze z pojawieniem się nauk o rodzinie⁶.

Przełom, którego dokonał Groves, stał się inicjatywą do kolejnych działań z zakresu tematyki małżeństwa i rodziny. Przykładowo w 1959 r. w stanie Kalifornia powstał The Mental Research Institute of Palo Alto, który po dzień dzisiejszy jest jednym z najbardziej prestiżowych ośrodków prowadzących badania nad rodziną⁷.

Jednocześnie wraz z dokonaniem Ernesta Groves w 1938 r. powstała National Council on Family Relations (NCFR). Organizacja prowadząca badania z zakresu rodziny i edukacji założona została przez Paula Sayre (profesor prawa na Uniwersytecie Iowa) przy współpracy z Ernestem Burgess (socjolog na Uniwersytecie w Chicago) i Sidneyem Goldstein (Rabin stanu Nowy Jork). W roku 1982 na konferencji NCFR przedstawione zostały kryteria określające, czym są nauki o rodzinie. Na tymże kongresie uznano, że najwyższy czas, by oficjalnie w dziedzinie rodziny wyłoniła się nowa dyscyplina naukowa. Etap pionierski zapoczątkowany przez Groves przyczynił się do licznych publikacji na temat nauk o rodzinie. Doprowadziło to do poszerzenia się terminologii w tym zakresie, a co za tym idzie różnorodności i rozbieżności w stosowanych definicjach. By odzwierciedlić nową dziedzinę badań i zdefiniować terminy NCFR, powołała zespół naukowców, na czele którego stanął Bert Adams. W licznych panelach dyskusyjnych, które prowadził Adams na konferencji w Dallas w 1985 r. ustalono konsensus w zakresie terminów dla nowej dyscypliny, nazw kursów, kierunków oraz wydziałów. Równocześnie w NCFR wyodrębniono sekcję nauki o rodzinie. W 1988 r. ustanowiono Stowarzyszenie Nauk o Rodzinie⁸ (FSA), który sponsoruje

⁶ E.R. Groves *Professionals training for family life educators*, www.familyscienceassociation.org/... (22.05.2011).

⁷ www.mri.org/index.html. (02.05.2011).

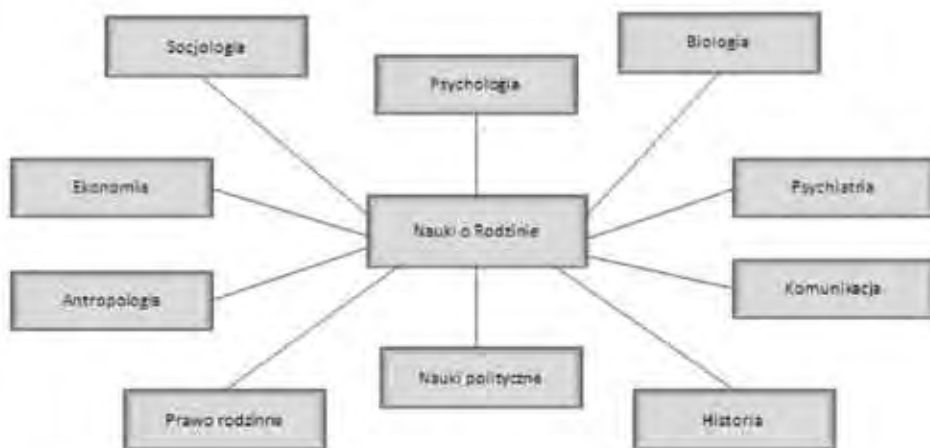
⁸ ang: Family Science Association.

coroczne konferencje z zakresu nauczania o rodzinie. Z końcem lat 90. na Uniwersytecie w Kentucky powołano międzynarodową organizację dyskusyjną o nazwie FAMLSI, która zrzesza naukowców i badaczy tematyki rodziny.

B. Novum nauk o rodzinie

Nowość nauk o rodzinie warunkowana jest tym, iż ma ona charakter dyscypliny i interdyscypliny jednocześnie. O interdyscyplinarności świadczy fakt, iż teorie, pomysły czy rozwiązania czerpane są z nauk ścisłych oraz społeczno-behawioralnych. Nauki o rodzinie znalazły się w ważnym momencie. Dyscyplina ta skupia się na rodzinie samej w sobie, jednocześnie uwzględniają wiele interdyscyplinarnych powiązań. Nie możemy powiedzieć, że dyscyplina ta jest tylko A, nie będąc B. Możemy za to powiedzieć, że obszar nauk jest interdyscyplinarny. Jest A i B jednocześnie⁹.

Rysunek 1. Części interdyscyplinarne nauk o rodzinie¹⁰

Jednocześnie pomysły czy rozwiązanie przedstawione są z zupełnie nowej perspektywy przynależnej jedynie naukom o rodzinie. Jak to możliwe? – pyta Adams – To dlatego, że perspektywa ta jest sercem dyscypliny, jest jej sposobem myślenia. Definiuje problem, stawia pytania, prowadzi badania, przedstawia rozwiązania

⁹ „The family field has entered a unique historical era because it has a bona fide family discipline and also complex interdisciplinary ties. In other words, rather than concluding that it is A rather than B, we conclude that it is A and B. It is a discipline and an interdisciplinary area” W.R. Burr, G.K. Leight, *Famology. A new discipline*, www.familyscienceassociation.org... (22.05.2011).

¹⁰ The Interdisciplinary Part of Family Science, www.familyscienceassociation.org... (22.05.2011).

problemów. Perspektywa ta daje nowe wyjaśnienia, ponieważ stawiane pytania również są zupełnie nowe¹¹.

2. SYSTEM SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W STANACH ZJEDNOCZONYCH

Zanim przyjdzie ukazać miejsce nauk o rodzinie w strukturze szkolnictwa amerykańskiego, warto pokrótce zaprezentować, w jaki sposób funkcjonuje szkolnictwo wyższe w Stanach Zjednoczonych.

A. Informacje ogólne

Struktura szkolnictwa wyższego w Stanach Zjednoczonych oparta jest na systemie bolońskim, obowiązującym również w krajach Unii Europejskiej. Jednak w przeciwieństwie do wielu krajów Unii szkolnictwo amerykańskie jest zdecentralizowane. Odpowiedzialność za szkolnictwo publiczne Konstytucja USA przekazuje w ręce władz stanowych i lokalnych okręgów szkolnych. „Rząd federalny łoży zaledwie 5% na edukację w kraju i sprawuje tylko ogólną kontrolę nad szkolnictwem”¹², a Ministerstwo Edukacji (Department of Education) nie jest zaangażowane w ustalanie programów nauczania i tworzenie standardów edukacyjnych. Ministerstwo Edukacji nie uczestniczy w zakładaniu szkół i uczelni wyższych, nie przyczynia się do opracowywania programów nauczania, nie stawia wymagań co do procesu rekrutacji oraz egzaminów końcowych. W gestii Ministerstwa leży natomiast opracowanie ogólnych standardów edukacyjnych oraz wprowadzanie w tej kwestii zmian¹³. Funkcją podstawową Ministerstwa Edukacji jest gromadzenie danych na temat szkół oraz egzekwowanie federalnego prawa edukacyjnego, dotyczącego ochrony prywatności i praw obywatelskich. Zadaniem Ministerstwa Edukacji jest promowanie osiągnięć studentów i przygotowanie ich do odnalezienia się na rynku pracy poprzez zapewnienie równego dostępu do edukacji¹⁴.

B. Rodzaje uczelni wyższych

Na podstawie danych z 2007 r. w Stanach Zjednoczonych funkcjonuje ponad 4 tys. college'ów i uniwersytetów¹⁵, na których studenci prowadzą naukę na różnych kierunkach. Absolwenci szkół średnich mają wiele możliwości podjęcia dalszej

¹¹ B. Adams *What is Family Science?* www.familyscienceassociation.org... (22.05.2011).

¹² www.poland.us/strona,5,895,0.html (05.05.2011).

¹³ www2.ed.gov/about/overview/focus/what_pg3.html (29.04.2011). Od 1969 r. Narodowe Centrum Statystyki Edukacji prowadzi ocenę postępów w nauce na skalę krajową (NAEP). Jest to jedyny przedstawiciel na szczeblu krajowym, prowadzący ocenę postępów w nauce amerykańskich studentów.

¹⁴ http://www2.ed.gov/about/overview/focus/what_pg2.html (29.04.2011).

¹⁵ www.eui.eu/ProgrammesAndFellowships/AcademicCareersObservatory/AcademicCareers-byCountry/USA.aspx (01.05.2011).

nauki. Podanie na jedną z wyższych uczelni składa się po ukończeniu 12 klas szkoły średniej. W amerykańskim systemie edukacji na zakończenie szkoły średniej nie obowiązuje egzamin, będący odpowiednikiem polskiej matury. Uczniowie na przestrzeni lat nauki zdobywają oceny, które umieszczane są na dyplomie wręczanym w chwili zakończenia szkoły. Jeżeli któryś z uczniów planuje kontynuować dalszą naukę już w przedostatnim i ostatnim roku szkoły średniej przystępuje do testów weryfikujących stan wiedzy. Po skończeniu szkoły średniej uczeń wybrać może wiele dróg nauki, a uczelnie wyższe podzielić można w zależności od uprawnień w nadawaniu stopni naukowych.

Community College stanowią w praktyce rodzaj szkół zawodowych, w których nauka trwa zazwyczaj dwa lata i wraz z ich ukończeniem przyznawany jest tytuł *Associate*. Zakres obowiązujących przedmiotów związany jest z umiejętnościami praktycznymi i dostosowany jest do potrzeb lokalnego rynku pracy. Tym samym „Do szkół tego typu trafiają bardzo zróżnicowani ludzie. Najczęściej są to osoby zamierzające podjąć pracę w konkretnym zawodzie i nie kontynuować edukacji poza nauczanie się fachu. Z drugiej jednak strony nierzadko trafiają tam osoby z biedniejszych rodzin, których albo nie stać albo starających się ograniczyć kredyty studenckie do minimum”¹⁶.

Stopień wyżej aniżeli Community College znajduje się tzw. *College*. W Stanach Zjednoczonych college ma inne znaczenie aniżeli w Wielkiej Brytanii, gdzie mianem tym określa się podjednostkę uniwersytetu. W USA określenie to odnosi się do niezależnej uczelni wyższej posiadającej prawo po czterech latach nauki (undergraduate) do nadawania stopnia naukowego – *Bachelor* (odpowiednik polskiego licencjata). College „w Stanach może funkcjonować jako niezależna instytucja albo jako część uniwersytetu. W pierwszym przypadku jest to szkoła wyższa, która praktycznie nie prowadzi żadnych badań, a wszyscy profesorowie zajmują się tylko nauczaniem”¹⁷.

Stopień wyżej stanowią uczelnie posiadające prawo nadawania stopni naukowych *Bachelor* oraz *Masters* (odpowiednik polskiego magistra). Stopień magistra jest mało rozpowszechniony w amerykańskim systemie wyższym, ponieważ świadczy on bardziej o kwalifikacji zawodowej niż o naukowej (najpopularniejszym tytułem magistra w Stanach Zjednoczonych jest magister zarządzania, tzw. MBA). Nauka w szkołach (*graduate*), w których można uzyskać tytuł magistra trwa zazwyczaj rok – dwa lata.

Na samym szczycie struktury szkół wyższych stoi tzw. University. Uczelnie te prowadzą zajęcia, badania oraz mają specjalne szkoły profesjonalne (np. Business School). Szkoły te posiadają prawo przyznawania tytułów naukowych: *Bachelor*, *Masters* oraz *Doctor of Philosophy (Ph.D)* lub *Doctor of Science (Sc.D.)*¹⁸. Średnia

¹⁶ www.naukazagranica.pl/Harvard/studiawusa.html#historia (02.05.2011).

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Szkolnictwo amerykańskie posługuje się stopniami naukowymi doktora filozofii (*Doctor of Philosophy*) oraz doktora nauk (*Doctor of Science*), zob. http://www.ehow.com/info_7812756_difference-between-phd-scd.html (22.05.2011).

wieku osób uzyskujących tytuł doktora wynosi 37 lat¹⁹. Co ważne, amerykańskie szkolnictwo nie wymaga w celu uzyskania stopnia doktora posiadania tytułu Master. Istotnym jest również fakt, iż w USA nie obowiązuje stopień naukowy: doktor habilitowany. Każdego roku ponad 1,2 mln studentów podejmuje naukę na uczelniach wyższych. Ponad 78 tys. na studia licencjackich, ponad 430 tys. na studia magisterskich i doktoranckich. Średni czas od podjęcia studiów na poziomie licencjatu aż do uzyskania tytułu doktora wynosi 7 lat i 3 miesiące. Dane statystyczne podają, iż 1,4% mieszkańców USA posiada tytuł licencjata, a 5,4% uzyskało tytuł magistra. Mieszkańcy Stanów Zjednoczonych posiadających tytuł doktora stanowią ok. 1%²⁰. Droga do tytułu naukowego *Professor* (profesor) wiedzie przez stanowisko *Assistant Professor* (adiunkt). Nabór na to stanowisko odbywa się poprzez oficjalną rekrutację i zazwyczaj zajmowane jest przez okres 6–7 lat. Po okresie tym na podstawie weryfikacji osiągnięć naukowych adiunkt mianowany jest na stanowisko *Associate Professor* (profesor nadzwyczajny). Kadencja na stanowisku profesora nadzwyczajnego trwa dożywotnio. Na podstawie osiągnięć po okresie około 5 lat profesor nadzwyczajny może uzyskać tytuł *Full Professor* (profesor zwyczajny). W amerykańskim systemie akademickim średni czas począwszy od rozpoczęcia studiów na poziomie *graduate* aż do uzyskania tytułu profesora zwyczajnego wynosi 17–20 lat.

Opisując strukturę szkolnictwa wyższego w Stanach Zjednoczonych, bardzo ważne jest dokonanie rozróżnienia na uczelnie prywatne, publiczne oraz badawcze. Forma własności uczelni publicznej (*State University*) zbliżona jest do modelu europejskiego, w którym uniwersytet jest instytucją, na utrzymanie której łoży się z funduszy państwa. Struktura państwa amerykańskiego posiada charakter federalny, dlatego wszystkie państwowe uniwersytety nie podlegają kurateli rządu federalnego, lecz znajdują się pod jurysdykcją poszczególnych stanów: „Oznacza to m.in., że można się spodziewać bardzo dużych różnic między uczelniami stanowymi w różnych miejscach w USA (możliwości finansowe, zasady działania ustalone przez senaty stanowe)”²¹. Pomimo nielicznych wyjątków bardzo łatwo po nazwie jest rozróżnić, która ze szkół wyższych jest szkołą prywatną, a która państwową. Nazwy uczelni państwowych tworzone są od nazwy stanu/miasta, w którym się znajdują.

W opinii publicznej przyjęte jest, iż państwowe szkoły wyższe są mniej prestiżowe aniżeli prywatne. Dostęp do uczelni publicznych jest zapewniony dla wszystkich członków społeczeństwa, co daje możliwość, ze względu na niższe czesne, nauczania większej ilości studentów. Ponieważ środki finansowania pochodzą od władz stanowych w momencie, „(...) kiedy gospodarka stanowa rozwija się dobrze uniwersytety cieszą się dużymi wpływami funduszy z budżetu. Mogą wówczas

¹⁹ www.eui.eu/ProgrammesAndFellowships/AcademicCareersObservatory/AcademicCareers-byCountry/USA.aspx (01.05.2011).

²⁰ www.internationalstudentguidetotheusa.com/articles/us_education.php (02.05.2011).

²¹ Por. www.naukazagranica.pl/Harvard... (02.05.2011).

zatrudnić więcej profesorów i przyjąć więcej studentów. Kiedy jednak nastąpi kryzys gospodarczy albo finansowy (tak jak w 2008) szkolnictwo wyższe jest pierwszym miejscem, gdzie gubernator stanowy szuka oszczędności, co zmusza uczelnie do ostrego cięcia kosztów. Właśnie dlatego dostanie się na stanowy uniwersytet dla obcokrajowców graniczy z cudem podczas spowolnienia gospodarczego²².

Pierwszą prywatną uczelnią (Private University) był Uniwersytet Harvarda, który został założony i zrefundowany ze środków prywatnych, bez jakiegokolwiek wkładu z budżetu państwa. Fakt ten odróżnia, również inne prywatne uczelnie, od uczelni państwowych: „Ta opieka finansowa pozwala uczelni stanąć na nogi od momentu powstania (...) i przyciągnąć najlepszych naukowców, oferując im idealne warunki prowadzenia badań i zarobków, a także najlepszych studentów, rozdając hojnie stypendia. Absolwenci, korzystając z doskonałego wykształcenia, otrzymują intratne stanowiska i chcąc podzielić się swoim sukcesem (...) przekazują darowiznę swojej uczelni (...) . Im dłużej i konsekwentniej taka polityka jest prowadzona przez uczelnię, tym bardziej wymierne efekty może przynieść²³.”

W amerykańskiej strukturze edukacyjnej istnieją dodatkowo Researche University (Uniwersytety Badawcze)²⁴. Ośrodki te posiadają dostęp do dużych zasobów finansowych, pochodzących ze źródeł prywatnych, grantów badawczych, nierzadko z budżetów stanowych. Uczelnie badawcze znajdują się w światowej czołówce ośrodków prowadzących różnego rodzaju projekty badawcze: „W zależności od przyjmowanych kryteriów w USA można znaleźć około 100 uniwersytetów badawczych (czyli około 2% wszystkich wyższych uczelni)²⁵.”

4. MIEJSCE NAUK O RODZINIE W STRUKTURZE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Jak już wspomniano, w Stanach Zjednoczonych funkcjonuje ponad 4 tys. uczelni wyższych. Właściwie na każdej z nich, prywatnej czy państwowej, zdobyć można tytuł licencjata, magistra czy też doktora Family Studies (Nauk o Rodzinie). Nie ma reguły, czy uniwersytet znajduje się na wschodnim czy zachodnim wybrzeżu, w stanie, w którym władze sprawują republikanie albo demokraci, oraz z jakich źródeł uczelnia jest finansowana.

Nauki o Rodzinie studiować można na wielu amerykańskich wydziałach, przykładowo: Department of Family and Consumer Studies (University Utah), Department of Community Planning and Urban Studies (Alabama Agriculture And Mechanical University), Department of Environmental Toxicology (Texas Teach University), Department of Child, Youth and Family Studies (University of Nebraska-Lincoln) oraz w College, na przykład: College of Education,

²² Por. tamże.

²³ Por. tamże.

²⁴ Odpowiednik Polskiej Akademii Nauk.

²⁵ Por: www.naukazagranica.pl/Harvard... (02.05.2011).

Educational Leadership and Policy Studies Division (University of W), School of Human Ecology, Family, Child, and Consumer Sciences Division (Louisiana State University), College and Graduate School of Education, Health and Human Services (Kent State University).

Tytuł z dziedziny Nauki o Rodzinie (Human Development and Family Studies) w stopniu licencjata (Bachelor of Studies) zdobyć można na 123 uczelniach, tytuł magistra (Master's Degree) na 51 uczelniach, 27 uczelni oferuje tytuł doktora (Doctoral Degree)²⁶. Tytuł Associates z Nauk o Rodzinie uzyskać można w 20 wyższych uczelniach. Ze względu na „stanową autonomię” poszczególnych uczelni, na każdej z nich droga do osiągnięcia tytułu licencjata, magistra czy doktora nauk o rodzinie jest różna. Elementem spójnym jest długość trwania studiów w pełnym wymiarze czasu. Pozostałe kwestie, poczynając od egzaminów wstępnych, poprzez tematy wykładów oraz zakres egzaminów znacznie różnią się między sobą. Co ciekawe, nauki o rodzinie studiować można również korespondencyjne, w trybie online, przykładowo Uniwersytet Iowa w następujący sposób opisuje program studiów: Studia te skupiają się na różnicach zachodzących w rodzinach. Studenci mają elastyczność w projektowaniu programu nauczania, który będzie dla ich celów zawodowych najbardziej odpowiedni. Zamiast pracy końcowej student zdaje egzamin ustny. Po ukończeniu trwających 3 lata studiów, studenci posiadają pełne kwalifikacje i mogą podjąć pracę na pełny etat. Jeżeli któryś ze studentów chciałby uczyć się korespondencyjnie, powinien posiadać dostęp do Internetu oraz swój adres e-mail²⁷.

Zakres materiału studiów nauki o rodzinie opiera się na zintegrowanej i interdyscyplinarnej wiedzy, która przewiduje zrozumienie rozwoju systemu rodzinnego, jak również dynamiki stosunków rodzinnych. Programy nauczania zazwyczaj podzielone są na część poświęconą rozwojowi człowieka oraz część dotyczącą nauk o rodzinie. Przykładowo pierwsze semestry studiów na Uniwersytecie w Utah²⁸ mają na celu przedstawić przez pryzmat wielu dyscyplin naukowych spojrzenie na rodzinę i wchodzących w jej skład członków. Następnie studenci dokonują wyboru, w której z dziedzin związanych z tematyką rodziny chcą się dalej kształcić. Czasami tematyka związana z rodziną zawężona jest od samego początku studiów. Jak pokazują jednak plany zajęć na poszczególnych uczelniach, tzw. Freshman (student pierwszego roku) uczęszcza na wykłady z bardziej ogólnych zakresowo tematów.

Kolejne semestry studiów na poszczególnych specjalizacjach niosą za sobą odrębne programy nauczania. Przykładowo na Uniwersytecie w Utah – Department

²⁶ www.hotcoursesusa.com/ (11.05.2011).

²⁷ www.hotcoursesusa.com/us/master-of-family-and-consumer-sciences-comprehensive-human-development-and-family-studies-concentration-at-iowa-state-university-52574440-usa.html (11.05.2011).

²⁸ Uniwersytet w Utah proponuje największą ilość specjalizacji z nauk o rodzinie w stopniu licencjata, zob. <http://www.acs.utah.edu/uofu/stu/scheduling/?term=1116&dept=FCS&classtype=g> (15.05.2011).

Family and Consumer Studies można studiować Child Life Program. Studia mają na celu pogłębić świadomość studentów o negatywnym wpływie emocji spowodowanych chorobami czy urazami oraz doprowadzić do zwiększenia troski o psychospołeczne aspekty opieki pediatrycznej. Studia te rozwinęły się na przestrzeni ostatnich 3 lat. Kształcą członków zespołu opieki zdrowotnej, którzy koncentrować się będą na rozwoju społecznym i emocjonalnym dziecka potrzebnym do prawidłowego funkcjonowania jako jednostka oraz jako członek rodziny. Specjaliści opierać się będą na kreatywnych formach zabawy, które pozwolą zmniejszyć stres oraz umożliwią dzieciom skutecznie radzić sobie z chorobami i wszelkimi obrażeniami²⁹. Wśród przedmiotów wykładanych w ramach tej specjalności wymienić możemy: Family Belief System, Parent Child Relation, Family Economic Issues, Strengthening Families³⁰.

W School of Agricultural and Environmental Sciences – Department of Community Planning and Urban Studies (Uniwersytet Alabama) program studiów koncentruje się na relacjach rodzinnych w otoczeniu wielokulturowym. Zajęcia praktyczne i teoretyczne zakładają interdyscyplinarne podejście do rozwiązywania problemów rodziny we współczesnym społeczeństwie. W programie studiów, prócz przedmiotów humanistycznych: psychologia, socjologia, relacje rodzinne, sztuka i projektowanie, historia I wojny światowej, wykładane są przedmioty ścisłe: algebra, biologia, zdrowie człowieka, edukacja psychiczna, kondycja fizyczna.

Uniwersytet w Kansas jest właściwie jedynym uniwersytetem stanowym oferującym studia magisterskie z Nauk o Rodzinie w 7 specjalizacjach: Communication Sciences and Disorders, Life Span Human Development, Personal Financial Planning, Youth Development, Family Life Education and Consultation, Marriage and Family Therapy, Early Childhood Education. Program studiów jest wielowymiarowy. Trudno jest sprecyzować zakres programu na tejże uczelni. Specjalizacja Communication Sciences and Disorders skierowana jest do osób (np. lekarzy), które pomagają dzieciom i dorosłym w przezwyciężaniu barier w każdym aspekcie komunikacji ustnej, pisemnej oraz w przypadku problemów z połykaniem. Program zajęć specjalizacji Life Span Human Development zakłada takie przedmioty jak: gerontologia, studia nad rodziną, zachowanie niemowląt, interakcja rodzic–dziecko: teoria i praktyka, odżywianie, psychologia osobowości, śmierć i umieranie w historii oraz wiele innych, interdyscyplinarnych przedmiotów³¹.

Studia doktoranckie z nauk o rodzinie, jak już wspomniano wcześniej, prowadzi 27 uczelni wyższych. Absolwenci uzyskują tytuł: doktora nauk o rodzinie (Ph.D.-HDFS), doktora z zakresu rozwoju człowieka i studiów nad rodziną (Ph. D. in Human Development and Family Studies), doktora nauk o rodzinie z zakre-

²⁹ www.hotcoursesusa.com/us/bs-in-human-development-and-family-studies-child-life-program-at-university-of-utah-767553-usa.html (11.05.2011).

³⁰ www.acs.utah.edu/uofu/stu/scheduling/?term=1118&dept=FCS&classtype=g (12.05.2011).

³¹ <http://www.hotcoursesusa.com/us/kansas-state-university-72051/all-masters-degree-programs.html?&kwrd=the+family+studies> (22.05.2011).

su rozwoju dziecięcego (Ph.D. in Child Development – Family Studies), doktora nauk humanistycznych – dzieci, młodzież i studia nad rodziną (Ph.D. in Human Sciences – Child, Youth and Family Studies), doktora studiów nad dzieckiem i rodziną (Doctoral Program in Child and Family Studies), doktora z zakresu filozofii w rozwoju człowieka i studiów nad rodziną – statystyka i metodologia, (Doctor of Philosophy in Human Development and Family Studies – Statistics and Methodology) czy też doktora filozofii w rozwoju człowieka i studiów nad rodziną – rozwój zawodowy i praktyka nauczania (Doctor of Philosophy in Human Development and Family Studies – Professional Development and Teaching Practicum)³².

Studia doktoranckie z zakresu nauk o rodzinie promowane są również na wydziałach teologicznych. Przykładowo Uniwersytet w Bethel do uzyskania tytułu doktora dopuszcza absolwentów studiów teologicznych (M.Div.)³³. Ponieważ na studiach tych wyłożona została między innymi wiedza z zakresu posługi chrześcijańskiej, eklezjologii, edukacji chrześcijańskiej i ewangelizacji, tytuł doktora z zakresu małżeństwa i studiów nad rodziną (Doctor of Ministry in Congregation and Family Care – Marriage and Family Studies) stanowi doskonale uzupełnienie. Doktoranci koncentrują się na rozwijaniu umiejętności duszpasterstwa wśród rodzin oraz zdobywają wiedzę o tym, jak zapobiegać i rozwiązywać problemy małżeńskie.

Tytuł doktora nauk o rodzinie z największej liczby, bo aż 6 specjalności uzyskać można na Uniwersytecie w Connecticut na wschodnim wybrzeżu. Wydział Human Development and Family Studies oferuje następujące specjalności: Health and Well-being in Social Context, Parenthood and Parent-Child Relations, Marriage and Family Therapy, Prevention and Early Intervention, Gerontology, Couple and Romantic Relationships³⁴. Popularnym jest, że na studiach doktoranckich studenci przystępują do programów badawczych „na zlecenie” firm zewnętrznych czy władz stanowych.

Na jednej z uczelni wyższych, przeznaczonej w szczególności dla kobiet – Texas Woman’s University, zdobyć można każdy ze stopni naukowych w dziedzinie nauk o rodzinie. Studenci studiów doktoranckich, w porozumieniu z komisją doradcą ds. studentów, wybierają na podstawie indywidualnych potrzeb oraz celów zawodowych zajęcia, na które będą uczęszczać. W ramach programu wykładane są następujące przedmioty: Advanced Study of the Lifespan, Theory Building in Family Sciences, Readings in Family Sciences, Advanced Quantitative Research Methods in Family Sciences, Leadership and Staff Development in Family Sciences Programs, Time Management for Families, Teaching Family Sciences³⁵.

³² <http://www.hotcoursesusa.com/us/3-phd-doctoral-degree/usa.html?kwr=the+family+studies> (22.05.2011).

³³ Master of Divinity.

³⁴ www.hotcoursesusa.com/us/university-of-connecticut-72129 (11.05.2011).

³⁵ www.twu.edu/downloads/family-sciences/phd-family-studies.pdf (12.05.2011).

ZAKOŃCZENIE

Nauki o rodzinie stanowią odpowiedź na pojawiające się w społeczeństwie amerykańskim wyzwania. Już nie tylko możliwość zdobycia stopni naukowych w dziedzinie nauk o rodzinie, ale też liczba specjalności potwierdzają ten fakt. Trudno jest na podstawie danych uczelni wyższych zgeneralizować, jaka grupa społeczna, członkowie których mniejszości narodowych czy też mieszkańcy jakiej części Ameryki wybierają tę specjalizację. Jej popularność jest niewspółmiernie duża w porównaniu z krajami europejskimi. Świadczyć o tym mogą nie tylko ilość wydziałów, na których można studiować nauki o rodzinie, ale również ich forma. Ponieważ szkolnictwo amerykańskie nie zakłada żadnych barier wiekowych dla chcących podjąć edukację, forma korespondencyjna (on-line) jest w tej sytuacji najbardziej dogodnym rozwiązaniem. Studia te przeznaczone są dla osób chcących uzupełnić swoje kompetencje zawodowe lub też chcących zmienić swoje kwalifikacje ze względu na potrzeby rynku pracy. Wąskie specjalizacje nauk o rodzinie świadczą o społecznym zapotrzebowaniu na osoby z takimi kompetencjami. Co ważne, każda z uczelni amerykańskich w swojej broszurze informacyjnej poświadcza, iż na absolwentów kierunku Nauki o Rodzinie czekają stanowiska pracy, konkretne stawka zarobkowa (w zależności od uzyskanego stopnia naukowego) oraz społeczna aprobata.

Przedstawiona prezentacja stanowi jedynie punkt wyjścia do głębszej analizy dyscypliny nauki o rodzinie w perspektywie amerykańskiej. Ogromna ilość uczelni, szereg wydziałów oraz różnorodność specjalizacji stanowiąc mogą podwaliny do pracy opisującej fenomen tej dyscypliny naukowej.

SUMMARY

Family studies in the perspective of U.S. higher education.

Outline description

At the beginning of article describes how to create the Family Studies in American society. Describes from the beginning, because until the twentieth century, the history of Family Studies and include author Ernest R. Groves. To be able to describe where the Family Studies are in U.S. higher education was necessary to show in detail the kinds of universities and describe what degrees you can get there. Place of Family Studies has been shown from the perspective of several major universities. These are schools where the Family Studies are very popular, studying them very large number of students in the various programs.

Key words: family, Family Studies, American education, Ernest R. Groves